

Jadranka Stojanovski
Projektna skupina NISKA, Zagreb

NISKA
NACIONALNI INFORMACIJSKI SUSTAV KNJIŽNICA HRVATSKE:
MREŽOM KNJIŽNICA DO MREŽE ZNANJA

Uvod

Projekt NISKA zajednički su pokrenuli Ministarstvo znanosti i tehnologije i Ministarstvo kulture, s glavnim ciljem osmišljavanja informacijskog sustava knjižnica koji će omogućiti da bogatstvo fondova svih hrvatskih knjižnica bude dostupno hrvatskoj i svjetskoj javnosti preko računalnih mreža bez obzira na oblik i tip dokumenata.

Članovi Projektne skupine NISKA su:

- Jadranka Lisek, dipl. arh., dipl. bibl., FER Zagreb, voditeljica Projektne skupine
- mr. sc. Zoran Bekić, CARNet / SRCE Zagreb
- Veronika Čelić-Tica, prof., NSK Zagreb
- Ana Garvas Delić, dipl. ing., HIDRA Zagreb
- Dragutin Katalenac, prof., GIS knjižnica Osijek
- mr. sc. Aida Slavić, FF Zagreb
- mr. sc. Jadranka Stojanovski, IRB Zagreb

Zadaci NISKE su:

- analizirati sadašnje stanje,
- oblikovati viziju informacijskog sustava knjižnica,
- izraditi preporuke za knjižnične sustave (računalna oprema i knjižnična aplikacija),
- definirati način korištenja neknjižne građe u knjižnicama,
- izraditi preporuke za umrežavanje knjižnica (razmjena podataka o fondovima između knjižnica),
- definirati način povezivanja knjižnica na Internet (pristup udaljenim informacijskim bazama i servisima),

- izraditi prijedlog permanentne izobrazbe za knjižničare i korisnike,
- izraditi prijedlog organizacije informacijske mreže knjižnica i
- pripremiti sve materijale za izvedbeni projekt.

Kao nužne pretpostavke za izgradnju informacijskog sustava prepoznati su ljudski potencijal (djelatnici), hardver/softver, računalne komunikacije, edukacija i zakoni i standardi.

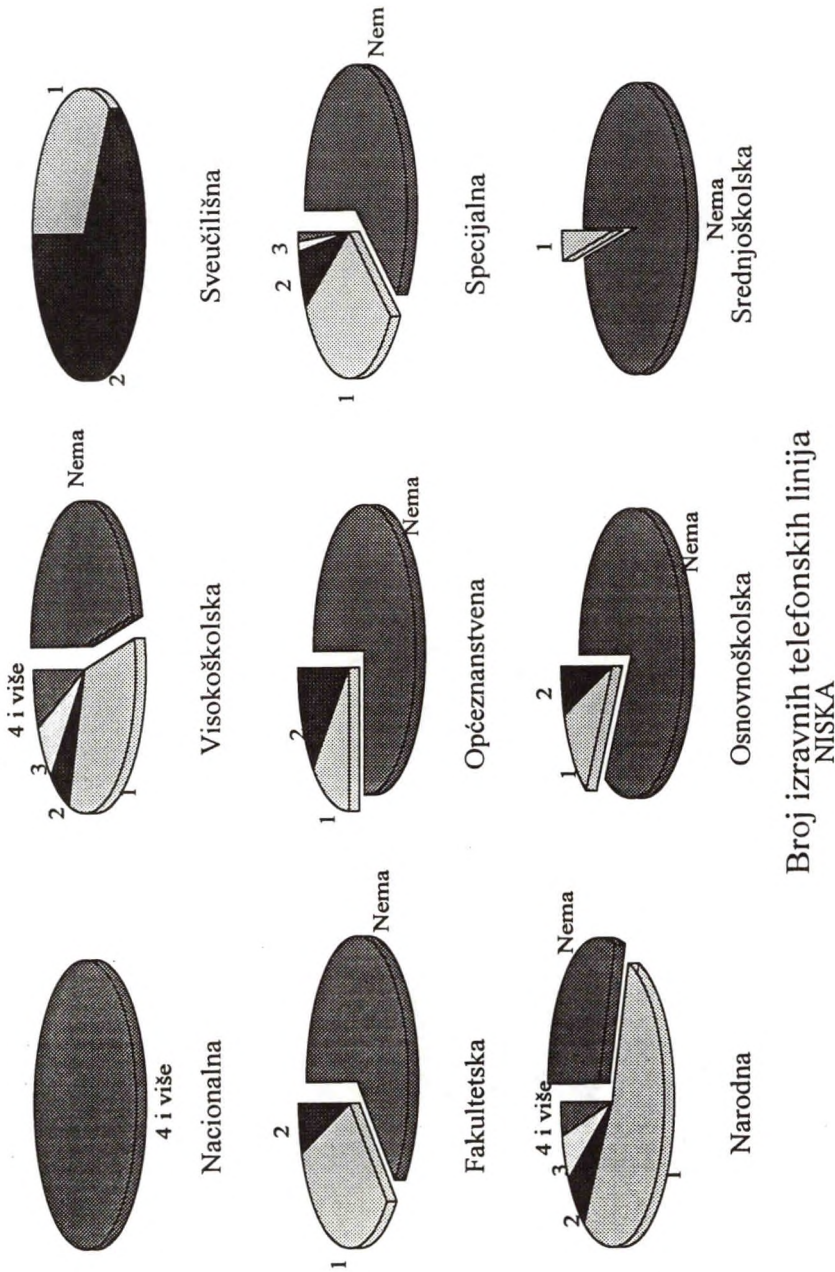
Upitnik za knjižnice

Upitnikom za knjižnice kojeg je sastavila Projektna skupina anketirano je u lipnju 1997. godine 896 knjižnica, od toga 80 školskih. Dobiven je 551 odgovor (61,5%), od kojih je bilo 514 ispunjenih anketnih upitnika (57%). Na upitnik nije odgovorilo 345 knjižnica.

Ispitan je broj izravnih telefonskih linija i računala u knjižnicama, broj priključaka na HPT odnosno CARNet, mogućnost pretraživanja kataloga, broj instalacija programskih paketa, standardi, ocijenjeno korisničko sučelje prema programskom paketu i uspoređena informatička znanja u odnosu na školsku spremu.

Rezultati ankete prikazani su na slikama 1-8.

Slika 1. Broj izravnih telefonskih linija u knjižnicama

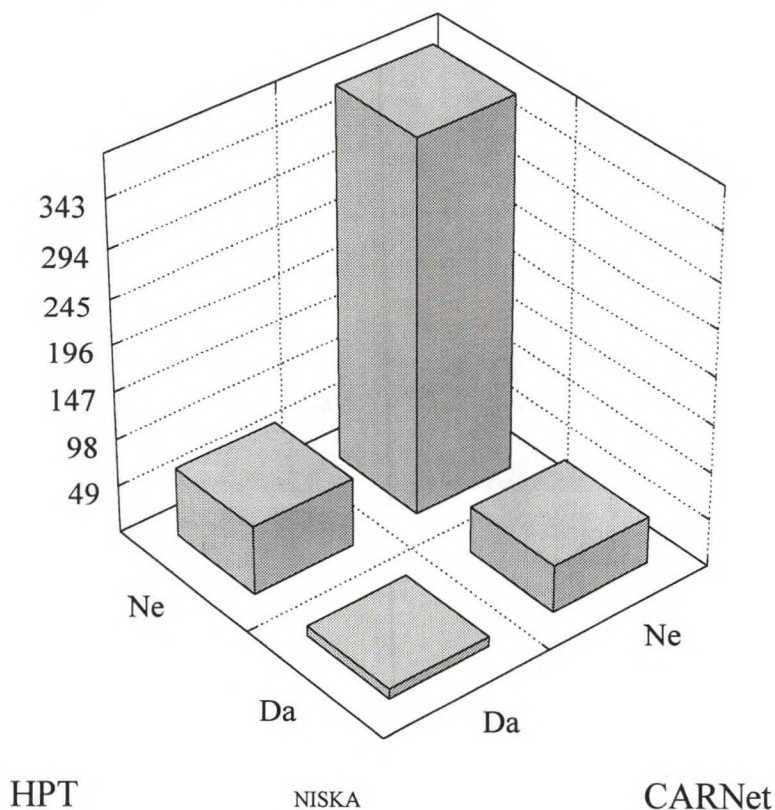

Broj izravnih telefonskih linija
NISKA

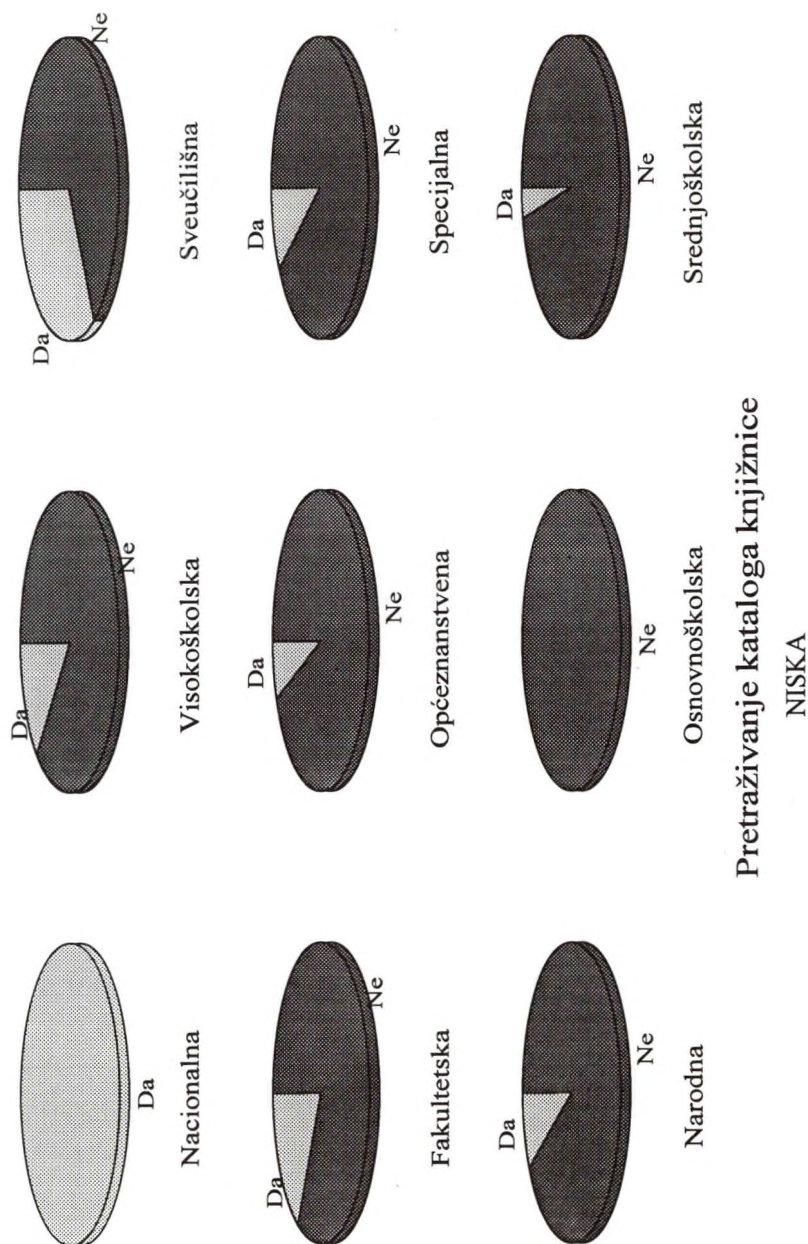
Slika 2. Broj računala u knjižnicama

Broj računala	Broj knjižnica	Kumulativni %
0	201	39.1
1	160	70.2
2	61	82.1
3	34	88.7
.	.	.
.	.	.
322	1	100
1192	514	

Slika 3. Priključak na HPT odnosno CARNet

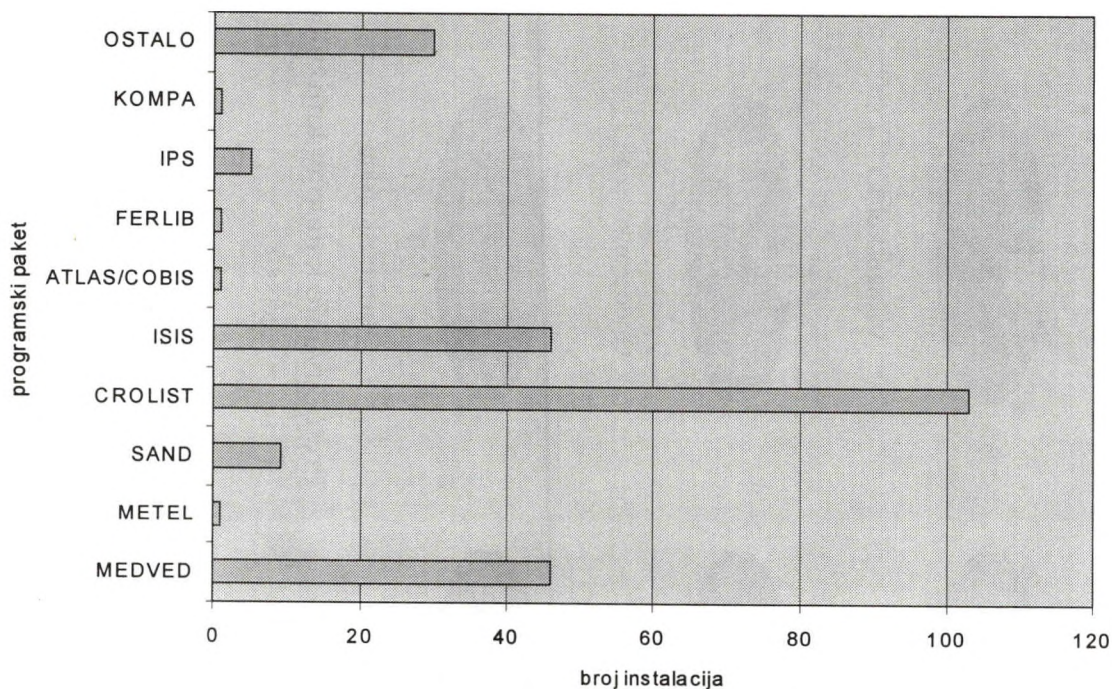
Slika 4. Mogućnost pretraživanja kataloga knjižnice

Slika 5. Broj instalacija programskih paketa za knjižnice:

- CROLIST NSK, Zagreb
- FERLIB FER, Zagreb
- KOM-PA Kom-Pa, Zagreb
- MEDVED Medveščak, Zagreb
- METEL Metel Ožegović, Varaždin
- UNILIB Unibis, Zagreb
- Micro CDS ISIS Unesco, Ženeva

BROJ INSTALACIJA POJEDINOG PROGRAMSKOG PAKETA

Slika 6. Standardi

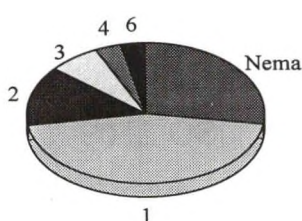
	Nacionalni znakovi	Format zapisa	Razmjena zapisa
CROLIST	+	UNIMARC	ISO 2709
FERLIB	ISO 8859	(UNIMARC)	-
KOM-PA	CP 852	-	-
MEDVED	CP 437	UNIMARC	-
METEL	EE Win	(UNIMARC)	-
Micro ISIS	CP 852 CP 437	(UNIMARC)	ISO 2709
UNILIB	+	UNIMARC	ISO 2709

Slika 7. Ocjena korisničkog sučelja prema programskom paketu

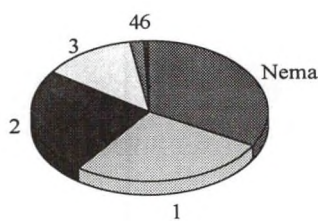
	Ljubazno	Prilagodljivo
CROLIST	Ne	(Ne)
FERLIB	Ne	(Ne)
KOM-PA	Osrednje	(Ne)
MEDVED	Osrednje	(Ne)
METEL	Da	(Ne)
Micro ISIS	Osrednje	Da
UNILIB	Ne	Verzija CROLISTA

Slika 8. Broj informatičkih znanja u odnosu na školsku spremu:

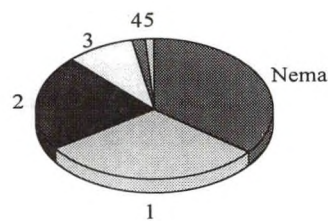
1. osnovna primjena osobnih računala
2. rad s programom za knjižnično poslovanje
3. poznavanje rada na mreži (Internet)
4. poznavanje drugih operacijskih sustava
5. poznavanje programa za upravljanje bazama podataka
6. poznavanje programiranja u nekom od programskih jezika

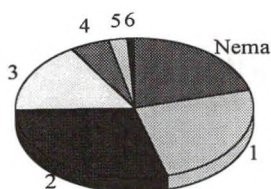
Nepoznata

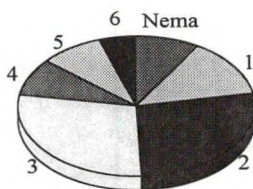
SSS

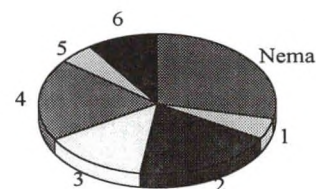
VŠS

VSS

MR

DR

Broj informatičkih znanja

Kao izvori informacija o programskim paketima poslužili su upitnik za knjižnice, upitnik za proizvođače/dobavljače programskog paketa, prezentacije i razgovori s proizvođačima/dobavljačima programskog paketa, razgovor s knjižničarima i vlastita iskustva članova Projektna skupine.

Postavljeni su slijedeći kriteriji za ocjenjivanje programskog paketa knjižničnog poslovanja:

- prilagođenost potrebama knjižnice: jednostavnost upotrebe, izbor opsega podataka i organizacija unosa prema potrebama knjižnice i dr.;
- prilagođenost potrebama korisnika: jednostavnost upotrebe, pomoć pri radu u svim fazama, grafičko korisničko sučelje;
- otvorenost i javna dostupnost fondova: ujednačeni pristup fondovima knjižnice, pristup prilagođen različitim stupnjevima osposobljenosti korisnika i dr.;
- tehničke karakteristike i standardi: opće karakteristike, standardi, višejezičnost, sigurnost;
- podrška proizvođača.

Ciljevi Nacionalnog informacijskog sustava knjižnica Hrvatske

Globalni ciljevi:

- horizontalna i vertikalna povezanost knjižnica,
- obavezna i sveobuhvatna računalna obrada knjižnične građe,
- jedinstven sustav koji kataloge, fondove i druge informacijske resurse svih knjižnica čini lokalno i globalno dostupnim,
- nacionalni informacijski sustav kao platforma za informirano društvo, društvo znanja (*knowledge-based society*),
- nacionalni informacijski sustav kao platforma za povezivanje s tuzemnim i međunarodnim informacijskim sustavima,
- digitalizacija pojedinih zbirki (npr. od posebnog interesa za očuvanje kulturne baštine),

- nacionalni sustav knjižnica koji nadopunjuje svjetsko znanje i stvaralaštvo, a unutar kojeg će hrvatsko nasljeđe i intelektualno vlasništvo biti globalno dostupno u digitalnom obliku.

Ciljevi na razini knjižničnog poslovanja i podrške knjižničarima:

- osuvremenjivanje i automatizacija knjižničnog poslovanja uvođenjem knjižničnih aplikacija prema suvremenim kriterijima,
- racionalizacija popisivanja knjižničnih fondova kooperativnom katalogizacijom,
- uspostavljanje sustava permanentnog obrazovanja i obavješćavanja knjižničara.

Ciljevi na razini usluga korisnicima knjižnica:

- osigurati korisnicima jednostavan, brz, kvalitetan i jeftin pristup cjelokupnim fondovima i informacijskim resursima hrvatskih knjižnica putem globalnih računalno-komunikacijskih mreža,
- osigurati što većem broju korisnika pristup što većem broju baza podataka, uključujući i komercijalne specijalizirane baze podataka, na efikasan i racionalan način,
- osigurati usluge navigacije i pronalaženja informacija na globalnim mrežama,
- osigurati mjesta javnog pristupa globalnim mrežama i mrežnim informacijskim servisima,
- poticanje mrežne pismenosti, obrazovanje korisnika za korištenje računalno-komunikacijskih tehnologija i informacijskih servisa.

Zaključak

Zadržavajući najbolje osobine iz prošlosti, čuvanje i organizacija stečenog znanja za generacije koje dolaze i davanje istog na korištenje svim korisnicima, a istovremeno slijedeći najnovije globalne trendove knjižničarstva, hrvatske knjižnice na putu su značajnih promjena. Projekt Nacionalni informacijski sustav knjižnica Hrvatske (NISKA) treba pomoći knjižničarima u tim promjenama, definirajući potrebe knjižničara i korisnika, te nužne pretpostavke za daljnji razvoj. Projekt bi trebao omogućiti da svrsishodnom implementacijom novih informacijskih i računalno-komunikacijskih tehnologija hrvatske knjižnice sigurno i s jasnom vizijom zakorače u slijedeće tisućljeće.

LITERATURA

Commings, Karen. Libraries of the future. URL: <http://www.infotoday.com/cilmag/nov/newlibr.htm>

Green paper on the role of libraries in the Information society. URL: <http://www2.echo.lu/libraries/en/green.html>

Hyams, Elspeth. New technological horizons and opportunities for LIS. // The electronic library 15, 6(1997)1-8.

Libraries - the next generation. URL: <http://www.lib.occ.cccd.edu/Library/LTNG.html>

National programmes and initiatives on libraries in the information society. URL: <http://www2.echo.lu/libraries/en/natpol.htm>

Project ACORN: Annual Report. URL: <http://acorn.lboro.ac.uk/reports/webanr.htm>